

**Carolus M. Romanorum Imperator, Et Francorum Rex,
Romano-Catholicus, Libris IV. Explicatus, Et Vindicatus**

Schaten, Nicolaus

Nevhvsii, 1674

Cap. 1. Vtrum sola fides justificet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99067)

CAPUT I.

Utrum sola fides iustificet?

Tumultuariâ prorsus scriptione versat hanc controversiam Nifanius, in quâ non nisi confusum chaos deprehendas. Tot in illa antilogiâ, tot errores & hæreses, tot nebulae & tenebrae, in quibus ne se ipsum quidem agnoscat amplius. Nihil interim de Carolo Magno uspiam, quid ille de iustificatione senserit, aut quid Episcopi in tot Synodis hac super re pronuntiarint. Et quia Caroli gratiâ hæc confutatio suscepta est, de quo adversarius prorsus fileat, nobis tamen prætermittenda non fuit. Sed prius de re ipsa paucis agamus.

Causæ *iustificationis*, in quas ille involutum suum *Tractatum* divisit, hæc quatuor sunt.

I. *Finalis* causa, est salus æterna eorum, qui iustificantur: Ita Tridentinum sess. 6. c. 7. *Isai. c. 43. Hebr. 2. Rom. 6: Nunc verò liberati à peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam.* Petrus epist. 1. c. 1: *Ut reportetis finem fidei vestrae, salutem animarum vestrarum.* Deinde *gloria Dei & Christi.* Eph. 1: *Prædestinavit nos in adoptionem filiorum, in laudem gloriae suae.*

Causa *efficiens* primaria, est bonitas & misericordia Dei, *Isa. c. 43: Ego sum, qui deleo iniquitates tuas propter me.* Rom. 3: *Unus est Deus, qui iustificat.* Meritoria causa, seu efficiens per modum meriti, est *Passio Christi*, quâ pretium redemptionis nostræ exactè persolutum, & iustitiæ divinæ satisfactum est. Rom. 3: *iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo Jesu.* Joan. epist. 1. c. 2: *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.* Causa *Instrumentalis conjuncta*, Christus Dei filius ratione naturæ assumptæ, quo modo *Isa. 53: Brachium Domini* vocatur. Causa *instrumentalis separata*, verbum Dei, Sacramenta, & Ministri verbi Dei. & Sacramentorum. De verbo Dei *Jacobi c. 1: Suscipite insitum verbum, quod*

potest salvare animas vestras. De Sacramentis, Petrus Epist. 1. c. 3: *Salvos facit Baptisma*. Paulus ad Titum c. 3: *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis*. De Ministris 1. Cor. 3: *Dei adjutores sumus*. 2. Cor. 1: *Posuit in nobis verbum reconciliationis*. Joan. 20: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*.

Causa *materialis*, est anima hominis, in qua gratia sanctificans tanquam in subjecto existit. Ad causam *materialem* spectant *dispositiones*, quæ subjectum præparant ad recipiendam formam, seu ad habitum gratiæ, sive caritatem infusam: quales ex sententia Concilij Tridentini sess. 6. c. 6. sunt actus fidei, timoris, spei, dilectionis, & pœnitentiæ.

Demum causa *formalis* est ipse habitus gratiæ, sive caritatis infusus: atque hæc est iustitia inhærens, quæ nos formaliter facit iustos. Causa *formalis* extrinseca, quæ & *exemplaris* dicitur, est ipsa Christi iustitia, Rom. 8: *Nam quos præscivit, hos & prædestinavit, conformes fieri imaginis Filij sui*. Hinc monemur 1. Cor. 15: *Portare imaginem hominis celestis*. Adversarij sic statuunt: Ante justificationem requiritur una tantum dispositio, nimirum *fides*: & hoc sensu volunt *sola* fidem justificare. Deinde sequitur apud illos justificatio, quæ non est acquisitæ iustitiæ inhærentis, sed imputatæ iustitiæ Christi. Nec effectus ejus formalis consistit in expulsionem peccatorum, & sanctificatione interioris hominis, sed in eo, quod peccata tegantur, & non imputentur: inde causa *formalis* apud illos est iustitia Christi *imputativa*, per fidem apprehensa, & credenti communicata, ita ut intrinsecè maneant impij & peccatores.

II. In Catholicorum sententia, justificatio duobus modis fit: I. Per infusionem gratiæ, sine expulsionem peccati, qualis fuit Angelorum & primorum parentum, quâ aliquis ex non iusto fit iustus. II. Per infusionem gratiæ cum expulsionem & remissione peccati, quâ aliquis ex iusto fit iustus. Quare justificatio hæc est translatio à statu peccati, ad statum gratiæ, uti ad Col. 1. Apostolus tradit: *Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij sui*. 1. Pet. 2. *Ut peccatis mortui, iustitiæ vivamus*. Simile est in calefactione, quæ consistit in depulsionem frigoris, & acquisitionem caloris. Uti S. Thomas & alij explicant. Hinc Tridentinum Sess. 6. c. 7. *Justificatio, quæ dispositionem consequitur, non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio, & renovatio interioris hominis, per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum*. Unde homo ex iusto fit

fit iustus, & ex inimico amicus, Cæterum hujus justificationis causæ instrumentales separatæ, (siquidem de prima justificatione fit sermo, quâ quis ex impio fit iustus) ordinariè duo tantum sacramenta concurrunt, *Baptismus & Pœnitentia*; quæ ideo vocantur *Sacramenta mortuorum*, quia instituta sunt ad vitam mortuis reddendam. Reliqua verò Sacramenta, ut *Confirmatio, Eucharistia, Ordo, Extrema unctio, Matrimonium*, sunt instrumenta augmenti iustitiæ, quâ quis ex iusto fit iustior: ita verò omne Sacramentum est signum sacrum prætictum gratiæ formaliter sanctificantis. Hæc deinde gratia conservatur, augeturque observatione mandatorum Dei, & omnibus bonis operibus iustorum. Hinc justificatione dividitur in primam & secundam. Prima, quæ obtinetur per Sacramenta mortuorum; Secunda quæ augetur per Sacramenta vivorum, & bona iustorum opera. Quod si porro quærat, an præter meritum Christi requiratur meritum nostrum? dicimus: justificationem primam, quâ quis ex impio fit iustus, & quæ semper conjuncta est cum remissione peccati, gratis fieri, nec cadere sub meritum nostrum: de illa enim Apostolus Rom. 3: *Iustificati gratis per gratiam ipsius*; & v. 28: *Arbitramur iustificari hominem per fidem sine operibus legis* Eph. 2: *Gratia salvati estis per fidem, non ex operibus*. Alteram verò justificationem, quâ ex iusto fit iustior, merito nostro augeri: de qua S. Jacobus c. 2: *Videte, quoniam ex operibus iustificatur homo, & non ex fide tantum*. Apoc. ult. *Qui iustus est, iustificetur adhuc*. Hinc opera nostra toties in Scriptura vocantur meritum, merces, & præmium vitæ æternæ; & quæ in hanc rem tot Scripturæ testimonijs, & argumentis confirmantur, de quibus cap. sequenti: ut rectè exclamarit S. Augustinus Epist. 46. ad Valentinum: *Si non sunt merita, quomodo iudicabit Deus hunc mundum?* Omisissis igitur, quæ adversarius de causis justificationis, per phantasmata hæresis suæ introducit, primariam hîc quæstionem de sola fide iustificante exploremus.

III. Lutherani, cæteri que heterodoxi nostro primùm sæculo exorti, docent: hominem solâ fide iustificari, quo falso suo dogmate primò excludunt gratiam infusam, & communicatam per Sacramenta, nec aliter iustificare dicunt, quàm quòd per ritus, & verba Sacramentorum in suscipiente excitetur fides, quâ non modò in cœna sua, sed & in Sacramento Baptismi iustificentur homines, quamvis nullam adhuc rationem dare possint, quomodo fides in baptizatis infantibus excitetur? ita non modò

modò enervant omnia Sacramenta, sed & bonis operibus justorum & observationi mandatorum nullam prorsus vim, fructumque relinquunt; secùs quàm Scriptura, Concilia, Patres, & omnis majorum antiquitas nos docuit. Quare hoc hæresis suæ principio ante Lutherum inaudito, cum omnia invertant in Ecclesia, tum nihil ad omnem vitæ licentiam dissolutionemque Christianæ disciplinæ perniciosius à diabolo excogitari potuit, ut non tam fascinum dementiæ, quàm mysterium iniquitatis dixeris.

IV. Etsi omnes tam Lutherani, quàm Calvinistæ, ceterique heterodoxi in eo conveniant, *quòd sola fides justificet*; attamen in ipso modo, quo id fiat, magnoperè dissentiunt. Lutherus in 2. Capit. ad Galat. *Fides*, inquit, *est formalis causa, propter quam homo justificatur, non propter caritatem*. Ubi fidem opponit caritati. Alij contra fidem non nisi relativè justificare docent, sicut manus pauperis, ut ipsi explicant, concurret ad eleemosynam accipiendam: ita Melancthon, Kemnitius, Altenburgenses, & alij passim. Addit Nifanius respectivè & objectivè. Adhæc dissentiunt in actibus: nam alij requirunt actus spei, dilectionis, poenitentia, alij solo actu fidei contenti sunt. Alij requirunt ex parte intellectus apprehensionem & judicium, ex parte voluntatis fiduciam, eamque duplicem, generalem & specialem. Nifanius justificationem in toto illo aggregato actu ponit, & modò per actus intellectus, modò per actus voluntatis justificari nos dicit. Imò Paragrapho XVI. *Fides non per modum dispositionis, nec causæ formalis, sed per modum organi, & instrumenti concurret ad justificationem*. & paulò pòst inquit: *Fides apud nos est causa impulsiva justificationis*, ejus intuitu justificamur. Mira dissensio, & mera confusio! quam vel retulisse, satis est confutasse.

V. Dicimus igitur: Non sola fides justificat. Id probatur: Quod est initium justificationis, & dispositio, non est ipsa justificatio; at fides est initium justificationis & dispositio: ergo. Hebr. 11. *Accedentem ad Deum, oportet credere*. Joan. 1: *Quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus*. Hinc Augustinus epist. 105: *Omnis justificatio à fide ducit initium*, idè quicquid tribuitur fidei in dispositionis negotio, hoc & spei tribuitur. Rom. 9: *spe salvi facti sumus*; Timori, Eccles. 1. *Timor domini expellit peccatum*; Dilectioni, Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum*; Poeniten-

tia,

tiæ: Aët. 11. Ezech. 18: *Si impius egerit pœnitentiam, vitâ vivet.* Probatur 2. Si sola fides iustificat, & cætera virtutes nihil conferunt; ergo iustificat, siue illæ præsentibus sint, siue absentes: consequens est falsum, ut constat Joan. 1. *Qui non diligit, manet in morte.* Ad Gal. 5: *In Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed fides quæ per caritatem operatur.* 1. Cor. 13: *Si habuero omnem fidem, caritatem autem non habeam, nihil sum.* Vers. 13: *Nunc autem manent tria hæc, fides, spes, charitas: major autem horum est charitas:* ergo si cui virtuti debetur iustificatio, caritati debetur. 3. Probatur ex Apostoli Jacobi epist. c. 2: *Quid proderit fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides salvare eum?* Rursum: *Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo, & non ex fide tantum.* Rursum: *Vis autem scire o homo inanis, quoniam fides sine operibus mortua est?* Et quid totâ hac Epistolâ aliud tam contentè docet Apostolus? Hoc illud Augustini: *Fides potest esse sine caritate, sed non prodesse.* S. Prosper de vita contempl. c. 19: *Nec opera sine fide, nec fides sine operibus iustificat.* Cætera in hanc rem testimonia Patrum lege apud Bellarm. lib. 1. de Justif. cap. 13. Suarez, Vasquez, Coccium, Gualterium, aliosque.

Hæc & similia Scripturæ loca, quæ planissima sunt, ut eludant Lutherani, respondent: Caritatem non nisi signum esse latentis in animo fidei, & iustificantis: quemadmodum cætera opera bona sunt signa fidei iustificantis. Quàm verò absurda sit hæc responsio, vel ex eo constat: quod signum supponat rem, quam signat; ut motus animalis, est signum vitæ, supponendo vitam: Sic etsi caritas sit signum fidei iustificantis, debet tamen ipsa fides prior esse viva; at non est prior viva, quia sine caritate mortua est, nisi nos fallant omnia Scripturæ loca supra adducta. Vera proinde iustitia & vita, per caritatem & gratiam infusam est, ut Catholici docent. Quam in rem præclare rursus S. Augustinus serm. 16: *A fide incipit homo: quia & daemones credunt, necesse est addere spem & caritatem.* Serm. 22: *Domus Dei credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur.*

Confirmantur hæc: Nam si fides separata à cæteris virtutibus sola iustificet, potest etiam idem præstare composita cum vitijs & peccatis, sicut enim nihil confert præsentia virtutum aliarum ad iustificationem, ita nec præsentia vitiorum oberit: at quomodo fingi potest, ut ille sit ju-

XXX

stus,

stus, qui habet animum fornicandi, adulterandi, occidendi, aliorumve peccatorum? Effet enim justus, & non esset justus. Ita in Ecclesia sunt boni, & mali, justi & injusti, qui unam fidem habent, omniaque pariter credunt, quæ in Scriptura proponuntur credenda, nec tamen per hanc fidem omnes justi sunt, sed soli boni, qui ambulant in vijs Domini.

Fides quæ justificat, in eo consistit apud Nifanium & Lutheranos, ut certò sibi quis persuadeat se justum esse, & per Christum sibi remissa esse peccata. Si ergo hæc fides sola justificet, necesse est omnes eos justificari, & salvari, qui hanc fidem habent: At Calvinistæ, Zwingliani, Anabaptistæ, Labbadæani cum suis, ceterique hæretici nostri temporis hanc fidem habent; ergo ex sententia vestra omnes illi justificantur & salvi fiunt. Cur ergo cum ijs non conjungitis vos in unam Ecclesiam? cur hæretici vobis sunt? Occurres hinc & dices: Fides Calvinistarum, aliorumque multis alijs erroribus est conjuncta, quia pravè sentiunt de alijs fidei dogmatibus contra Lutheranam religionem: at verò hoc idem dicunt Calvinistæ, & alij de vestra fide. cui nunc credam? Deinde, quid hoc ad rem? Nam si tuo judicio sola illa fides justificet, quæ quis credit sibi peccata remissa esse propter Christum, certè qui hanc fidem habet, perire non potest; aut si perit, sola hæc fides non justificat. Præterea ex hac doctrina vestra sequitur, nihil necessarium esse anxie disputare de controversijs fidei, quando ad salutem sufficit, dummodo quisque sibi persuadeat se justum esse propter Christum. Imò totum hoc regeram in vos hoc syllogismo: Nullum bonum opus justificat; *fides* est bonum opus: ergo non justificat. Major vestrâ confessione est certa: minor negari non potest intelligendo de fide *actuali*, qualem vos solam agnoscitis, *secluso habitu* fidei, quem rejicitis. Jam verò si cui operi bono justificatio debetur, caritati ut diximus debetur: *Nunc manent tria hæc, fides, spes, charitas, major autem horum est caritas. 1. Cor. 13.* Innumera sunt ejusmodi absurda, quæ ex hoc falso vestro dogmate sequuntur, quæ longum est percernere.

VI. Demum si quæ ratio hujus falsi dogmatis vestri est, illa ex Scriptura primùm peti debet, at Scriptura id nullibi docet, nisi Scripturam sibi contraria docere dixeris. Interim magno in speciem plausu, multisque Scripturæ locis proditis, quibus incautum populum fascinatis.

I. Ergo objicitis Rom. 3: *Arbitramur hominem justificari per fidem*
sine

sine operibus legis. Ad Gal. 2: *Scientes, quod non iustificetur homo ex operibus legis.* Eph. 2: *Gratia salvati estis per fidem, non ex operibus.* R. opera quæ hic fidei opponuntur, vel intelliguntur opera observationum legalium, ut *Circumcisio, Sabbathum, Sacrificia vetera, Purificationes*, cæteraque *legis Cerimonialis*, quæ egena erant elementa, ideoque abrogata sunt per legem gratiæ; in quorum locum aliud Sacrificium, aliaque Sacramenta plena gratiæ formaliter iustificantis instituta sunt: Vel intelliguntur opera, quæ fidem præcedunt, & quæ viribus proprii arbitrij, seu ex nobis fiunt. Ita SS. Patres, cum primis Hieronymus Epist. ad Ctesiphontem, & planissimè S. Augustinus lib. de Grat. & lib. arbit. c. 7. *Homines non intelligentes quod ait ipse Apostolus Paulus: Arbitramur hominem iustificari per fidem sine operibus legis, putaverunt eum dicere: sufficere homini solam fidem, etiam si male vivat, & bona opera non faciat: quod absit, ut sentiret Vas electionis. Poteratne telo aliquo certius configere hæresin veltram?*

Objiciunt II. loca Scripturæ, in quibus homo gratis dicitur iustificari, exclusis operibus bonis: Rom. 3. *Iustificati gratis per gratiam ipsius,* Rom. 11: *Si gratia? jam non ex operibus; alioquin gratia jam non esset gratia,* Eph. 2: *Gratia estis salvati per fidem, non ex operibus.* R. Hæc nihil contra Catholicos faciunt, qui uno consensu docent, primam justificationem per Sacramentum Baptismi & Pœnitentiæ gratis fieri: nam quæ hanc præcedunt opera, (inter quæ ipsa fides) sunt dispositiones tantum, ut suprà diximus: Uti hoc ipsum S. Augustinus de fide docuit lib. de Præd. SS. c. 7: *Ex fide idèo dicit iustificari hominem, non ex operibus: quia ipsa prima datur, ex qua impetrentur cætera.* Igitur *iustificati gratis*, inquit Apostolus, *per gratiam*: tum quia nec Judæi nec Gentiles merentur illam per opera fidei præcedentia; tum quia quicquid conducit ad justificationem, gratuitum Dei donum est; tum quia posito actu fidei, spei, & charitatis, adhuc ex mera Dei liberalitate sequitur infusio gratiæ, & peccatorum remissio. Ac licet aliqui putent, fidem de congruo mereri justificationem, omnes tamen sentiunt, non mereri de condigno. Ita Becanus de Iustificat. cap. 16. Bellarminus & alij Catholici, cum Concilio Tridentino.

Verùm hic adversarius insurgit in Bellarminum, Becanum, omnesque Catholicos Doctores, cum Melanchthone Grammatico & Philologo, in

go, in Apologia Augustinæ confessionis, quòd distinctionem meriti de congruo & condigno invexerint; & dispositiones, quas Tridentinum ponit ante justificationem, appellent *meritum de congruo*, cum ea vox *congrui*, nec in Scriptura, nec Patribus, nec Concilijs reperiatur; sed à Magistro Sententiarum, D. Thomâ, Bonaventurâ, Scoto, Durando, alijsque introducta sit. Imò Kemnitius *meritum de congruo* vocat. Helenam Concilij Tridentini, etsi vox *congrui* in Concilio non legatur. Respondet Bellarminus: etsi vox illa, *meriti de congruo*, sub his terminis non reperiatur in Scripturâ, Patribus, & Concilijs, res tamen ipsa in ijs invenitur: quare *meritum de congruo*, ab omnibus Theologis, præter unum alterumve, receptum est. Unde Bellarminus lib. 1. de Justif. c. 21; ubi eruditè hæc tractat, ait: videri quæstionem ferè esse de nomine: cum inter omnes Catholicos conveniat, dispositiones illas requiri ad justificationem, & non sola fide justificari homines. Et ratio redditur à Theologis: cum enim hæc opera sint bona, & supernaturalia, sunt saltem *de congruo* meritoria gratia; quando ad meritum de congruo non requiritur æqualitas inter meritum & præmium: quemadmodum & intuitu horum operum cernimus Deum sæpè gratiam peccatoribus infundere. Quare cum Pelagiani merita humana extollerent, non dubitavit S. Augustinus hæc opera appellare *merita*, Epist. 105. c. 106. lib. 1. de prædest. SS. c. 2. lib. 1. Retract. c. 23: quibus in locis dicit, fidem inchoare merita, impetrare remissionem peccatorum, & caritatem, mereri gratiam bene operandi. Augustino accedit Tertull. lib. 4. in Mar. Cyprianus Serm. 6. de Orat. Dom. Ambros. lib. 7. c. 10, in Lucam, Hieronym. lib. 2. contra Pelag. Gregorius M. in Reg. lib. 3. c. 4.

Sed, inquit Nifanius, hæc contradicção est in adjectio: sunt enim meritoria, & non sunt. & non sunt meritoria *de condigno*, sunt tamen *de congruo*, quibus merces non *de condigno*, sed *de congruitate*, & decentiâ respondet: quæ tamen magis ex gratia, (ut Bellarminus inquit,) quam iustitiâ debeat. Neque his obstat Tridentinum sess. 6. cap. 8. dum ait: *nihil eorum quæ justificationem præcedunt, ipsam justificationis gratiam promereri*: quod de condigno merito intelligendum est, non congruo.

Cæterum ipsam gratiam *habitualement*, de condigno; vel gratiam *excitantem* ad primum actum meritorium de congruo nemo mereri potest. Quod alijs terminis proponi solet: utrum principium meriti ca-

dat sub

stat sub meritum? Rationes dant: quia sequeretur dari mutuam causali-
tatem, & idem primò producere *seipsum*; quorum neutrum fieri potest:
idque non magis in causis *physicis*, quàm *moralibus* verum esse volunt,
quàm super re consule Philosophos & Theologos. Quonam autem modo
post infusam gratiam habitualement sanctificantem, opera iustorum, & fi-
liorum Dei sint de condigno meritoria augmenti gratiæ, aut quam mer-
cedem à Deo promissam repositamque habeant, capite proximo re-
feretur.

Objiciunt III. multa Scripturæ loca, in quibus *sola fides* dicitur ju-
stificare, omis operibus. Matth 9: *Confide filia, fides tua te salvam fecit*.
Ita Luc. 8. v. 48: Rursus Luc. 8. v. 50: *Crede tantum, & salva eris*. Quo
postremo loco multum gloriantur Lutherani, tanquam hîc in voce *tan-
tum* repererint vocem *Solam*. At inanis gloriatio, quando ijs similibus-
que in locis agit Scriptura non de justificatione, sed corporis sanitate à
Christo impetratâ: neque ullum ferè curavit Christus, præter Malchum,
(ut interpretes observant) à quo non fidem priùs exegerit. Cætera quæ
adducunt loca, Rom. 1. *Iustus ex fide vivit*, Rom. 5. *Iustificari ex fide pa-
cem habeamus*; & quæ ejus generis sunt, de fide agunt, in quantum est
dispositio ad justificationem, & initium salutis: perindè ut Augustinus
dixit Epist. 105: *Fides unde omnis justitia sumit initium*. Serm. 16. de verb.
Apost. *A fide incipit homo*. Cujusmodi toties repetit Augustinus, cum
de fidei justificatione agit. Volvant & revolvant omnes antiquos Biblio-
rum codices, & versiones, nullibi vocem *solam* reperient attribui fidei
iustificanti. Quare Lutherus, ut hoc falsum dogma persuaderet, necesse
habuit corrumpere Scripturam, & ad Rom. 3: *Arbitramur hominem ju-
stificari per fidem*, addidit *solam*. Et cum corruptelæ & fraudis ejus esset
monitus; nihil aliud, quàm hoc responsi dedit: *Sic volo, sic jubeo, sit pro
ratione voluntas*. Ac tametsi alij non ita contendant pro voce *solâ*, eò
quòd æquivalenter in cæteris Scripturæ locis expressam velint, ut Nifa-
nius censet, sed quàm illud falsum sit, jam satis est ostensum. Dicunt
Confluentia in Collegio PP. Societatis extare antiqua biblia, in quibus
hæc vox *Sola* reperitur ad locum Apostoli Rom. 1, at se ac nos fallunt.
excussi istic omnes Bibliorum codices, & in nullo reperta hæc vox *Sola*,
in textu.

XXX 3

Respon-

*Responsio ad SS. Patrum objectiones, ex quibus simul
Catholica doctrina asseritur.*

IV. **L**utherani, & Nifanius objiciunt Patres, & quia vident Catholico-
cos sua dogmata ex SS. Patribus probare, eundo per singula Pa-
trum secula; Lutherani, simiarum instar, idem tentant. Ideoque ad hoc
impium Lutheri dogma populo persuadendum, Patres obtorto collo ad
se trahere volunt, ex quibus tamen prorsus contrarium patebit. Sed pri-
usquam id præstemus, aliud hinc dogma sanctorum Patrum est præmit-
tendum. Quod verò illud? Docent nimirum Patres, Fidem esse initi-
um salutis & justificationis, non quod ipsam formalem justificationem
in sola fide reponant. Igitur, uti Apostolus dixit: *Sine fide impossibile est
placere Deo*, Hebr. 11. v. 6. & mox: *Credere enim oportet accedentem ad
Deum*; Et Joann. c. 1. *Quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios
Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus*. Ita Patres fidem tanquam initium
salutis requirunt, & exaggerant, maximè contra Judæos, qui sine fide in
Christum per carimonialem legem, & opera legis carimonialis sibi sa-
lutem promittebant. Hoc sensu planissimè scripsit Clemens Alexand.
Lib. 2. Strom. *Fides est prima ad salutem inclinatio, post quam timor, &
spes, & poenitentia*. Hinc Cyrillus Hierosolym. catech. 1. *Fidem dicit
oculum, & lampadem esse ad salutis viam inveniendam*. Emisenus Hom. 2.
de symb. Fidem appellat *lumen anime, ostium vite, fundamentum salutis*.
Chrysost. Hom. de fide, spe, & carit. *originem justitie*. Cyrillus Alexand.
lib. 4. in Joan. c. 9. *Janua, & via ad vitam fides erit*. Ambros. lib. 1. de Sa-
crament. *In Christiano, inquit, prima est fides*. Hieronymus ad c. 3. Epist.
ad Eph. *Fiducia, atque accessus ad Deum principium, atque origo fides in
Christo est*. S. Prosper lib. 3. de vita contempl. c. 21. *Fides est justitie funda-
mentum*.

Explicatissimè S. Augustinus in exposit. ad c. 3. Epist. ad Galat. *Effi-
ciuntur filij sapientie, preparante ac præstante id fide Mediatoris*. Lib. de
Prædest. SS. c. 7: *Fides prima datur, ex qua cetera impetrantur*. Lib. de
bono persever. c. 2: *Quod initium verius credere homini christiano, quam
credere in Christum?* Lib. de spir. & lit. c. 30. *Per legem cognitio peccati, per
fidem*

fidem impetratio gratiae, per gratiam sanitas animae. Ideo Serm. 22. de verb. Apost. S. Augustinus inquit: A fide incipit homo. Domus Dei credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur. Quocirca sic statuas: Quod est initium salutis, & dispositio ad justificationem, non est ipsa formalis justificatio; atqui fides, Patrum iudicio, est initium salutis, & dispositio ad justificationem; ergo non est ipsa formalis justificatio.

Ac licet Patres aliqui solâ fide nos salvari, & iustificari dicant, id tamen hoc potissimum, quo diximus sensu, intelligunt: id est neque spem, aut charitatem, neque gratiam, in qua formalis consistit justificatio, neque cætera opera bona ad salutem necessaria; neque mandatorum observationem, neque pœnitentiam, quâ amissâ iustitia reparatur, excludunt. *Plenitudo enim legis dilectio, Rom. 13. Si vis ad vitam ingredi, serva mandata, Matth. 19. Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis, Luc. 13. Quæ omnia Lutherani solâ fide iustificante confici volunt, idque sub Patrum etiam umbrâ. Sed ipsos nunc Patres audiamus.*

Primus, qui à Nifanio adducitur, est *Origenes* in c. 3. ad Romanos: *Dicit Apostolus sufficere solius fidei justificationem, ita ut credens quis tantummodo, iustificetur; etiamsi nihil ab eo operis fuerit expletum. Respondit jam dudum Bellarminus ad hunc locum lib. 1. de iustif. c. 25. Origenes hic fidem opponit operi externo, ac docet posse hominem interdum iustificari, etiamsi nullum opus externum faciat: quam in rem adducit exemplum peccatricis, & latronis, qui non leguntur jejunasse, aut elemosynas fecisse, antequàm iustificarentur. Quod autem Origenes non excludat dilectionem, aut pœnitentiam, clarum est: ita enim c. 4. ejusdem Epist. ad Rom. Puto, inquit, quod prima salutis initia, & ipsa fundamenta, fides est; profectus vero & augmentum fidei, spes; perfectio autem, & culmen totius operis, caritas. Et infra: Credentibus quidem Christo, nec tamen deponentibus veterem hominem cum actibus suis, fides reputari non potest ad iustitiam. Quin ex ipsis verbis à te adductis te refellit Origenes ipse: Sed fortasse hic aliquis resolvatur, & bene agendi negligentiam capiat, siquidem ad iustificandum sola fides sufficiat: ad quod dicimus, quia post justificationem, si quis injustè agat, sine dubio justificationis gratiam prævit.*

Secundus est *Hilarius*, can. 8. in Matth. *Monet Scribas, remissum ab homine peccatum: hominem enim tantum in Jesu Christo intuebantur, & remissum*

sum ab eo, quod laxari non poterat: *Fides enim sola justificat*. Respondet de-
nuò Bellarm. non excludi ab Hilario per particulam *sola*, nisi legem Moy-
sis, de qua loquebatur: ideo dixit, *Lex non justificat sed sola fides*. Et quare
non adducis illud Hilarij can. 7. in Matth. *Salus gentium omnis in fide est,
& preceptis Domini vita universorum*. Hoc postremum, inquam, tibi
non serviebat, neque Lutherano evangelio.

Tertius est *Basilius*, Hom. de Humilit. *Hac est perfecta & integra
gloriatio in Deo, quando neque ob justitiam suam quis se jactat, sed novit
quidem se ipsum vera justitia indigum esse, solâ autem fide in Christo justifi-
catum*. Respondeo, *Basilius* per vocem *sola* excludit opera, quæ fiunt si-
ne fide, & gratia Dei; ut pluribus exponit Bellarminus citato cap. & li-
bro. Sed hic te legere oportebat sermonem Basilij de fide, quo probat
ex Apost. 1. Cor. 13. & 8. Joan. c. 15. ad fidem, & justificationem requiri
caritatem.

Quartus adfertur *Nazianzenus* in Oratione 26. de moderatione in
disputando. *Confitere, inquit, Jesum Christum, eumque à morte ad vitam
rediisse crede, & salutem consequeris: justitia est enim vel solum credere*. &c.
Credere in Christum, inchoata justitia est, quia fides est initium salutis:
quemadmodum & Theophylactus à te non adductus in c. 3. ad Galat.
dixit: *Fides sola habet in se justificandi virtutem*. Aut certè de fide viva &
caritate perfectâ, ac formatâ id dixit uterque. Clarissimè enim *Nazian-
zenus* oratione in. S. Lavacrum se exponit: *Operare bonum super hoc do-
ctrinarum fundamento, quoniam fides sine operibus mortua est. quemadmo-
dum & opera sine fide*. Quare hujusmodi testimonia, in quibus jugulum
est tuæ hæresis, transis Nisani?

Quintus est *Ambrosius*, (si tamen *Ambrosij* is liber est, de quo
ipsi adversarij dubitant,) commentario in c. 3. ad Rom. *Justificati sunt
gratis, quia nihil operantes, neque vicem reddentes, solâ fide justificati sunt
dono Dei*. Et in c. 4. ad Rom. *Quando ergo Judæi per opera legis justifica-
ri se putant justificatione Abraham? cum videant Abraham non ex operibus
legis, sed solâ fide justificatum? non ergo opus est lege, quando impius per solam
fidem justificatur apud Deum*. Magnopere hoc testimonio exultat Augu-
stina confessio & Apologia. Respondeo per vocem *solam* non excludi
nisi opera carimonialia legis veteris, aut certè necessitatem operum ex-
ternorum, ut legenti patebit; maximè si auctorem legant in cap. 9. Sed
quare

quare Lutherani non addunt, quod idem auctor scribit in c. 4. ad Romanos? *Magna res est fides, & salutaris, & sine hac non est possibile salvari, sed sola fides non sufficit: operari fidem per dilectionem necessarium est, & conversari dignè Deo: Quare, inquam, hæc rursum transis Nifani? nisi quia ad officinam, & mercatum fallaciarum tuarum non spectant.*

Sextus sistitur Hieronymus in c. 4. ad Rom. *Impium, inquit ille, per solam fidem iustificat Deus, & paulò post: Secundum propositum gratiæ Dei, qui proposuit gratis per solam fidem peccata dimittere.* Idem in cap. 3. ad Gal. *Abraham credidit Deo, &c. Ita & nobis ad iustitiam sola sufficit fides, quoniam in lege nemo iustificatur.* &c. Hieronymus haud aliud hic dicit, quàm quod suprà in c. 3. ad Eph. dixit, per solam fidem in Christum, dari nobis accessum ad Deum, quoniam fides est origo & initium iustitiæ sine operibus legis cærimonialis, quæ per legem in Christo evanuatæ sunt. Sed quid dicitis ad illud Hieronymi in cap. 26. Isaïæ? *Non sufficit habere murum fidei, nisi ipsa fides bonis operibus confirmetur.* Planius in cap. 4. Osee: *Per dulces sermones decipiunt infelices: cum enim viderint aliquos delinquentes, ajunt: nihil aliud querit Deus, nisi fidei veritatem.* Hæc priscorum hæreticorum fallacia erat, eadem & vestra est. Promittitis justificationem per solam fidem, quine fidei quidem veritatem obtendere potestis.

Septimus opponitur nobis Chrysostomus Hom. de fid. & lege: *Fidelem, inquit, absque operibus possum monstrare, & vixisse, & regnum cælorum assecutum; nullus sine fide vitam habuit. Laïco autem credidit duntaxat, & iustificatus est a misericordissimo Deo. Atque hic ne dixeris mihi, defuisse ei tempus, quo iuste viveret, & honesta faceret opera: neque enim de hoc contenderim ego, sed illud unum asseveraverim, quod sola fides per se saluum fecerit.* Sed quid subjungit? *Nam si supervixisset, fideique, & operum fuisset negligens, à salute excidisset.* Quid ergo Chrysost. hic dicit? nempe solam fidem, sine opere externo, sufficere interdum ad salutem, opus verò externum sine fide interna nunquam sufficere. Ita si infans, si adultus post baptismum statim moriatur, salvus erit, etsi alia opera externa non faciat, quanquam non tam solâ fide, quàm spe, & caritate, & gratiâ, quæ per baptismum simul infunduntur, aut si baptizatus sit flaminis, per contritionem, & caritatem cum fide obtinetur justificatio. Potest præterea fides esse sine baptismo, sed baptismus sine fide esse non potest,

YYY

uti

uti ex Bellarmini responsione hîc discas. Quemadmodum & sanctum Bernardum intelliges Epist. 77: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit. Cautè, inquit, non repetijt: Qui verò baptizatus non fuerit, non condemnabitur. sed tantum: Qui verò non crediderit, inveniens nimirum solam fidem interdum sufficere ad salutem, & sine illâ sufficere nihil.* Et quare Chrysostomum non adducis Hom. 3. in Epist. ad Timoth. *Si credis, cur alia infers? quasi fides justificare non sufficiat sola?* Verùm nec illo dicto Chrysostomus aliud vult, quàm fidem esse initium justificationis, minime vero fidem sine dilectione, & pœnitentia sufficere. Quemadmodum Homil. 1. in 1. ad Timoth. *Non fide solum opus est, sed etiam caritate.* Hom. 70. in Matth. *Ne fideles solâ se fide salvari posse confidant, de pœna malorum differit: ita infideles ad fidem, fideles verò ad rectè vivendum cohortatur.* Eadem leges Hom. 5. 25. & 26. in Matth. 28. 29. & 31. in Epist. ad Rom. Diabolus Matth. 4. admissus à Christo in disputationem, ut Christo præcipitium persuaderet, adduxit illud Scripturæ psal. 90. *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus vijs tuis,* id verò quod sequitur, *Super aspidem, & basiliscum ambulabis,* quo ipse notabatur, omisit: ita vos Prædicantes nobiscum agitis ex Scriptura & Patribus, unum quod obscurum est, adferendo & malè interpretando; alterum, quod clarum est, omittendo.

Octavus Patrum producit S. Leo, quod is epist. 7. scribat: *Sola fides Catholicorum vivificat, & sanctificat.* R. Pontifex eo pronuntiato discernit Catholicorum fidem in genere, ab hæreticorum fide, in qua nec iustitia, nec sanctitas, nec spes salutis promittitur. Perinde, ut S. Athanasius dixit in symbolo: *Hæc est fides Catholica, quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit, salvus esse non poterit.*

Nonus demum SS. Patrum objicitur nobis D. Augustinus, lib. 1. contra duas epistolas Pelagianorum: *Quantalibet, inquit, fuisse virtutis antiquos predices justos, non eos salvos fecit, nisi fides Mediatoris, qui in remissionem peccatorum sanguinem fudit.* Respondit jam dudum Bellarm. & alij, non aliud hîc ab Augustino doceri, quàm neminem sine fide in Christum salvari; proinde antiquos justos, neque per legem naturæ, neque per legem Moyfi, sed per ipsam fidem Christi esse salvatos, quæ omnium Patrum doctrina est. Addis alterum locum ex libro octoginta trium quæstionum, quæst. LXXVI. *In hoc se Gentibus in Christum credentibus,*
Judei

Judei præferre cupiebant, quod dicebant se meritis bonorum operum, quæ in lege sunt ad Evangelicam gratiam pervenisse, ideoq; scandalizabantur multi, qui ex eis crediderant, quod incircumcisis gentibus Christi gratia daretur. Unde Apostolus dicit: posse hominem sine operibus præcedentibus justificari per fidem. Quæso quid hic aliud docet Augustinus, nisi quod omnes Patres, & Catholici docent? justificari hominem per fidem sine operibus legis. Sed quid continenter subjungit Augustinus? Nam justificatus per fidem non potest nisi justè deinceps operari, quamvis antea nihil operatus justè, ad fidei justificationem pervenerit, non merito bonorum operum, sed gratiâ Dei, quæ in illo jam vacua esse non potest, cum jam per dilectionem bene operetur. Vides hic fidem vivam doceri, quæ per caritatem operetur. Subdit mox Augustinus: Quod si, cum crediderit, mox de hac vita discesserit, justificatio fidei manet cum illo; nec præcedentibus bonis operibus, quia non merito ad illam, sed gratiâ pervenit; nec consequentibus, quia in hac vita esse non finiuntur. Vides hic denuò, hominem gratis justificari, atque ita morte præventum salvari. Quemadmodum si infans, aut adultus post Baptismum moriatur; is tamen, si supervixerit, tenebitur per mandatorum observationem, & opera bona conservare justitiam, aut pœnitentiâ restaurare amissam. Pergit Augustinus: Unde manifestum est, quod Paulus Apostolus dicit: Arbitramur hominem justificari per fidem sine operibus: (nimium, quia gratis justificatus est) Non tamen, inquit, id ita intelligendum est, ut accepta fide, si vixerit, dicamus eum justum, etiamsi malè vixerit. Vides denuò hic vivam fidem inculcari, quæ per caritatem operetur. An tanquam discipulo in scholis, hæc tibi lectio regerenda? Lutheranus episcopus es, qui hæc cæteris altius penetrare deberes, provocas ad volandum pullos tuos, & ipse volare non potes. Vultis ex Augustino oppugnare Catholicos, & vos ipsos telis Augustini oppugnatis.

Sed nunc, quàm verè, clarèq; hanc ipsam, de qua agimus, hæc fin vestram condemnet Augustinus, audiamus quæ lib. de fide, & bonis operibus scribat c. 14. Quare, inquit, illud jam videamus, quod excutiendum est ex cordibus religiosi, ne malâ securitate salutem suam perdant, si ad eam obtinendam sufficere solam fidem putaverint; bene autem vivere, & bonis operibus viam Dei tenere neglexerint. Nam etiam temporibus Apostolorum non intelleclis quibusdam sub-obscuris sententijs Apostoli Pauli, hoc eum arbitratum sunt dicere. Ac mox eodem loco planius: Quoniam ergo, in-

YYY 2

quit,

quit, hec opinio tum fuerat exorta, alia Apostolica Epistola, Petri, Joannis, Jacobi, Jude, contra eam maximè dirigunt intentionem, ac vehementer adstruunt, fidem sine operibus nihil prodesse: etiam ipse Paulus non quamlibet fidem, qua in Deum creditur, sed eam salubrem planèque Evangelicam definivit, cuius opera ex dilectione procedunt. & fides, inquit, (Gal. 5.) qua per dilectionem operatur. Unde illam fidem, qua sufficere ad salutem quibusdam videtur, ita nihil prodesse asseverat, ut dicat 1. Cor. 13. Si habeam omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil sum. Hæc Augustinus. & hæc ejus testimonia te proferre oportebat, si quidem sincerè & sine doli agere volebas. Dicis doctrinam de justificatione hæc in Papatu ignotam jacuisse, donec Lutherus eam primò revocavit in lucem. At quæ alia Lutheri hæc doctrina, quàm Simonis Magi? quàm Eunomij, Ariani, & priscorum quorundam hæreticorum? (ut hic audis) quam Lutherus ab inferis revocavit. Vides simul, quomodo S. Augustinus Epistolam D. Jacobi cum cæteris inter Apostolicas Epistolas reponat, quam Lutherus stramineam vocat, & ex canone ejecit, non ob aliud, quàm quòd bona opera ad fidem, & justificationem requirant. Quàm clarè præterea D. Augustinus lib. 15. de Trinitate c. 18. Ipsam, inquit, fidem non facit utilem, nisi caritas: sine caritate quippe fides potest quidem esse, sed non prodesse. Propter quod & Apostolus Paulus: In Christo Jesu neque circumcisio, neque preputium aliquid valet, sed fides, qua per dilectionem operatur: sic eam discernens ab ea fide, quæ & demones credunt, & contremiscunt. Tract. 10. in Joan. Adde huic fidei dilectionem, ut fiat fides, qualem dicit Apostolus Paulus: Fides qua per dilectionem operatur. In Ench. c. 8. Jam de amore quid dicam? sine quo fides nihil prodest. spes verò sine amore esse non potest. Denique, ut ait Apostolus Jacobus, & demones credunt, & contremiscunt: nec tamen sperant, vel amant, sed potius, quod speramus, & amamus, venturum esse formidant. Propter quod Apostolus Paulus fidem, qua per dilectionem operatur, approbat atque commendat, quæ utique sine spe esse non potest. Proinde nec amor sine spe, nec sine amore spes, nec utrumque sine fide. Lib. 50. Hom. 17: Fides debet esse Christianorum non demoniorum. Nam sicut dicit Apostolus Jacobus, & demones credunt, & contremiscunt; & demones dixerunt Christo: Tu es filius Dei. (Marc. 3.) Confitebantur demones, quod non credebant homines; isti tremuerunt, illi occiderunt, Quid enim, quia dixerunt demones, Tu es filius Dei, scimus, qui sis. (Luc. 4.)

(Luc. 4.) ideo regnaturi sunt cum filio Dei? Absit. Discernenda est ergo fides demonum à fide Sanctorum. Planè discernenda vigilanter, & diligenter: Nam & Petrus hoc dixit Domino dicenti: Quem me esse dicis? Tu es Christus filius Dei vivi. (Matth. 16.) & Dominus: Beatus es Simon Bar-Jona. O Domine hoc tibi dixerunt & demones. Quare ipsi non sunt beati? Quare? Quia demones hoc dixerunt timore, Petrus amore. Ideo initium est à fide, sed quali fide? Quam definit Apostolus: Neque circumcisis aliquid valet, neque preputium, sed fides. dic qua fides? Quae per dilectionem operatur. Hanc demones non habent fidem, quae per dilectionem operatur; sed soli servi Dei, soli Sancti Dei, soli fide filij Abrahae, soli filij dilectionis, filij promissionis. Eadem repetit, & inculcat Augustinus Serm. 16. de verbis Apostoli, Lib. de natura, & gratiâ. c. 40: Charitas inchoata, inchoata iustitia est; charitas provec̃ta, provec̃ta iustitia est; charitas magna, magna iustitia est; charitas perfecta, perfecta iustitia est. Cap. 42. Ipsa enim (charitas) verissima, plenissima, perfectissimaque iustitia est. Serm. 10. de verbis Apostoli: Adde fidei spem. & quæ spes est, nisi de aliqua conscientia bonitate? speique adde caritatem de super eminentem, viam habent ducente Apostolo: (1. Cor. 13.) Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æramentum sonans, aut cymbalum tinniens: ita & cetera narrat bona, & sine caritate nihil prodesse confirmat. Maneant ergo hæc, fides, spes, charitas. major autem horum est charitas. Discernite ergo fidem vestram. Quam, inquit, fidem? quae per caritatem operatur. Discernite & à demonum fide: Nam & demones credunt & contremiscunt. Quâ nunc fronte audes prodire cum S. Augustino? nisi quia idem S. Augustinus dixit: Frontem hæreticorum, non esse frontem?

Innumera ejusmodi sunt testimonia, non modò Augustini, sed & aliorum Patrum. Origenes hom. in cant. Dupliciter constat salus credentium, per agnitionem fidei, & operum perfectionem. Ita Clemens Rom. lib. 1. Recogn. Ignatius Epist. ad Ephesios, Martialis Epist. ad Tololos. Clemens Alexand. lib. 5. Strom. Cyprianus lib. de opere, & Eleemosyna. Nazianzenus orat. 28. ac ceteri PP. quos Gualterius & Coccinus civis vester, alijque Scriptores ex singulis sæculis producant.

Introducis tu quidem Gregorium M. Bedam, Alcuinum, Damascenum, Ludgerum, Haymonem, Bernardum, Strabum, Anselmum, ac nescio quos alios, demum etiam Carolum Magnum, tanquam & illi solâ

YYY 3

fide

fide docuerint justificari homines. Sed hic mera somnia profers. Aliud sanè horum Sanctorum scripta, aliud de his scriptores, aliud ipsorum vita testatur, quæ tam procul fuit à Lutheri doctrina, quàm ab Epicuri vita. Arctam omnes Sancti & Apostolici viri ingressi sunt viam, secundum Christi Evangelium, quæ ducit ad vitam; non illam laxam novi & carnalis evangelij vestri viam, in quam Lutherus primùm vos per solam fidem induxit ad perditionem. Scripsit Laurentius Surius, uti & alij complures, Sanctorum vitas, & in tomos digessit, at non alio magis fine, ut in præfatione legis, quàm ut orbi constaret, *Non sola fide justificari homines*: quo impio dogmate totam Saxoniam dementavit Lutherus, ut aut Lutheranos cum suo Luthero primùm insanijse, aut omnes à Christo sanctos delirasse necesse sit. Hæc enim duo nemo sanæ mentis componere potest. prorsus ut Cyprianus scripsit de simplicitate Præl. *conjugi non potest amaritudo cum dulcedine, caligo cum lumine, pluvia cum serenitate, pugna cum pace, cum fecunditate sterilitas, cum fontibus siccitas, cum tranquillitate tempestas*. Hæc paucis de justificatione. Nam ceteras tuas nugas & deliria, quæ de triplici fide vestra, *historicâ, miraculorum, & promissionum Christi*, (quam verè *Chimeram* vocat Maldonatus) quæ de certitudine salutis, & speciali fide vestra; quæ de justitia imputativa, ceterisque hic accumulatis, nihil attinet referre: quando hæc centum libris Theologorum explosa sunt. Et quid his opus? quando inter vos ipsos non convenit. Sanè *Osiander* vester in confutatione scripti, quod adversus eum Philippus Melanchthon edidit, testatur, *viginti* diversissimas de *Justificatione* sententias versari inter ipsos solos *Confessionistas* seu Lutheranos, easque ex Scriptura se mutuo oppugnare. Hic tu *medice cura te ipsum* primùm. Quid Catholici doceant, & credant de *Justificatione*, id explicatè & accuratè definitum est in *Concilio Tridentino* Sess. VI. Id verò quod tu scribis, & quæ una, certa, & concors sit Lutheranorum sententia, hoc tu primùm tuarum Ecclesiarum testimonijs nos doceas, ac tum redeas: nam omnia vestra dogmata de Justificatione, quæ *quotannis* mutantur, velle refutare, quid aliud erit, quàm vobiscum delirare, & canino se jurgio miscere? Interim tu non modò D. Thomam cum omnibus Theologis, sed & Concilium Tridentinum tibi confutandum sumis. cui mirum? *Una mater superbia*, inquit Augustinus, *omnes hæreses genuit*. Contrà verò, quæ tu de justificatione, & toto libro

rapta

rapso dia tuæ scribis, tam indigesta, confusa, & obscura sunt, ut ne ipse quidem te explicare possis, quid concludere velis; vel ideo nemo Catholicorum hæc tenens te refutante calamo dignatus; neque ego hæc reponebam, nisi Carolus Magnus à calumnijs, & injurijs tuis hinc liberandus esset. Et nunc quid ille de hoc dogmate senserit, etsi tu prætereas, nobis prætermittendum non est.

CAROLI MAGNI TESTIMONIA,
quibus asseritur,

Solam fidem non sufficere ad salutem.

Lib. 6. Capitularium cap. 160. *Primum fundamentum Christiane religionis fides Catholica est: & hæc fides tum vera & fructuosa est, si bonis operibus exornetur, id est, caritate, humilitate, castitate, continentia, sobrietate, unanimitate, concordia, iustitia, pietate, misericordia, innocentia, simplicitate, & cæteris his similibus, quæ omnia in dilectione Dei & proximi consistunt: sine his enim nemo potest Deo placere, nec salvus esse. Quid apertius? Lib. 7. c. 303. Sciendum est omnibus, & sine oblivione retinendum, quod gravius puniantur, qui fidem Christi perceperunt, & in malis vitam finierunt, quam illi, qui sine fide mortui sunt, & tamen bona egerunt opera: quoniam melius est fidem non percipere, quam post ejus acceptionem retrorsum abire. Quid denuò clariùs ad vestrum dogma evertendum dici potuit? qui solâ fide iustitiam & salutem promittitis: qualem fidem Carolus magis noxiam, & damnosam scribit, quam eorum, qui nunquam Christianam fidem susceperunt. Ita verò Carolus vos ad ethnicos & infideles cum vestra fide iustificante relêgat. Lib. 1. capit. c. 82. Lib. constitutionum Caroli Magni, & in Capitulari Aquisgranensi Caroli M. can. 82. Cum omni diligentia cunctis prædicandum est, pro quibus criminibus deputentur cum diabolo in æternum supplicium: legimus enim Apostolo dicente ad Gal. 5. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum servitius, veneficia, inimicitia, contentiones, emulationes, ira, rixæ, dissensiones, hæreses, sectæ, invidia, homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia; quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam*

qui

qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Mox subiungit Carolus: Et hoc ideo diligentius injungimus vestra caritati, quia scimus temporibus novissimis pseudodoctores esse venturos, sicut ipse Dominus in Evangelio prædixit Matth. 24. & Apostolus ad Timotheum testatur c. 3. & 4. Verè hic vates Carolus. Et qui hi alij pseudodoctores, quàm qui ex solâ fide promittunt regnum cælorum, etiamsi omnibus jam recensitis sceleribus contaminati fuerint? Hæc ipsa falsa Lutheri doctrina, quam hic Carolus Magnus prædamnat. Ita enim Lutherus lib. de capt. Babylon. *Tam dives est Christianus homo, ut perire non possit, modo credere nolit: id est, modo suam hanc fidem, quæ sola justificat, retineat.* Carolus contra: *Intelligentes, quàm terribile illud quod dixit: Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* Hic aut Lutherus cum suis, aut Paulus cum Carolo nos seducat necesse est. In Capitulari interrogationum, quod anno Imperij undecimo præscripsit, can. 8. doceri jubet: *Quod ille in Deum bene non credit, qui præcepta ejus impunè se contemnere putat; vel qui ea, quasi non ventura despiciat, quæ Deus comminatus est, vel per Prophetas, vel Apostolos suos.* Can. 9. *Veros Christianos, ex consideratione vitæ & morum cognosci, docet.*

Concilium Moguntinum, ita can. 10. decernit: *Initium actionis nostræ de fide esse decrevimus, quæ bonorum omnium fundamentum est, & quia sine fide, ut dicit Apostolus Hebr. 11, impossibile est placere Deo. Fides tamen indiget opere: quia fides sine operibus mortua est. Ideò beatus Gregorius: ille, inquit, verè credit, qui exercet operando, quod credit. Eò spectant quæ Concilium can. 2. de spe & charitate præscribit: Nam finis præcepti est charitas ad Timoth. 1. de corde puro & conscientia bona, & fide non ficta, qualis vestra fides est ex cerebro Lutheri, quæ sola justificare fingitur.*

Canone 18. ita decernit hoc Concilium: *Dominus dicit in Evangelio: Attendite a falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Hinc Hieronymus commentario in Mattheum: De omnibus quidem id intelligi potest, qui aliud habitu ac sermone promittant, aliud opere demonstrant. Item in alio loco: Non omnis qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum. Nec his quidem accommodanda fides, qui cum pollent integritate fidei, turpiter vivunt, & doctrina integritatem operibus destruunt: utrumque enim Dei servus necessarium est. Et Beda tractatu in Evangelium Luca: si veram, inquit, &*

non fictam vis habere justitiam, qua verbis ostentas, etiam factis compensare curato. Neutrum apud vos Lutheranos: nec fidei integritas, nec bonorum operum, aut mandatorum Dei ad salutem necessitas. Eò omnibus impijs Christianis deteriores sitis necesse est.

Concilium Arelatense sub idem tempus Caroli celebratum, & à Carolo confirmatum, Can. I. *Christi morte & sanguine mundati, peccatorum remissionem consecuti sumus, resuscitandi ab eo in novissimo die, in ea, quâ nunc vivimus, carne; percepturi ab eo pro justitia meritis vitam eternam, alij pro peccatis supplicij aeterni sententiam. Hac est Catholica Ecclesie fides, hanc confessionem servamus & tenemus.*

Concilium Rhemense canone 10. *Capitulum, inquit, primum sit de fidei oratione, quam quisque discat, intelligat, atque operibus pleniter ob- servet.*

Cabilonense Concilium canone 2. *Non auditores legis, sed factores ejus justificabuntur: & regnum Dei non est in sermone, sed in opere, ex Apost. ad Rom. 2. & 1. Cor. 4. præscribit. Innumera Caroli Magni in hanc rem monita & decreta adsunt. Imò quid omnes sunt Caroli leges? nisi ut ea quæ vel divinis legibus, vel Apostolicis constitutionibus, vel Conciliorum & Ecclesiæ decretis præscripta sunt, non solâ fide, aut imputativâ Christi justitiâ, sed opere compleantur. Quid sunt ipsa Evangelica consilia? quæ supra legem, aut pro instituto vitæ, aut voto Clericis & religiosis hominibus integrè sanctèque observanda præscribit Carolus? Et quid omnibus hisce Caroli Magni & Synodorum Carolinarum decretis opus, si solâ fide omnis justitia, & perfectio Christianæ vitæ obtineri possit? Aut insanus Caroli Magni omnisque Episcoporum & religiosorum labor fuit, aut insana Lutheri doctrina est.*

O Deus, exclamat Augustinus, discerne causam meam de gente non sancta, & homine dolofo! qui nimirum solâ fictâque fide suâ justificante, virtutem Christi meritis, redemptioni pretium, Sacramentis gratiam sanctificantem, mandatis Dei necessitatem, bonis operibus fructum & meritum suum, labori mercedem, vitæ Christianæ præmium subtrahit. Unico hoc fascino tot dementatos homines abducitis à via salutis in perditionem.

ZZZ

CAPUT II.